

12.6.2026

EOAK/4456/2025

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Susanna Lindroos-Hovinheimo

Esittelijä: Esittelijäneuvos Terhi Arjola-Sarja

MUUTTOILMOITUKSEN KÄSITTELYAIKA

1 KANTELU

Kantelija arvosteli Digi- ja väestötietoviraston käsittelyaikaa muuttoilmoituksensa käsittelyssä. Kantelun mukaan kantelijan 31.5.2025 tekemää muuttoilmoitusta ei ollut vielä 21.7.2025 mennessä käsitelty. Kantelija toi esiin myös viraston ohjeen, jossa kerrotaan, että voimassa oleva muuttoilmoituksen esto estää muuttoilmoituksen käsittelyn ja ohjeistetaan ottamaan esto pois päältä muuttoilmoituksen käsittelyn ajaksi.

2 SELVITYS

Kantelun johdosta hankittiin Digi- ja väestötietoviraston selvitys (ohessa).

Virastolle lähetetyssä selvityspyynnössä annettavassa selvityksessä pyydettiin kiinnittämään huomiota erityisesti seuraavaan.

1. Käsittelyaika kantelijan asiassa.
2. Muuttoilmoitusten käsittelyajat; keskimääräiset käsittelyajat vuonna 2024 ja kuluvana vuonna 2025, käsittelyaikojen kehityssuunta ja arvio käsittelyaikojen tulevasta kehityksestä.
3. Ovatko Digi- ja väestötietovirastoon kohdistuneet säästötavoitteet vaikuttaneet muuttoilmoitusten käsittelyaikoihin?
4. Digi- ja väestötietoviraston sivuilla ohjeistetun mukaisesti muuttoilmoituksen esto tulee ottaa pois päältä muuttoilmoituksen käsittelyn ajaksi. Onko virastossa arvioitu tällaisen käsittelyaikaisen muuttoilmoituksen eston poistamisen vaikutuksia esimerkiksi tietovuodon kohteeksi joutuneen henkilön mahdollisuuteen suojautua väärinkäytöksiltä? Onko mahdollista, että muuttoilmoituksen käsittelyn aikana ja muuttoilmoituksen eston ollessa siis poistettuna myös joku muu tekee osoitteenmuutoksen ja tämä ilmoitus tulee käsitellyksi ennen kuin esimerkiksi tietovuodon kohteeksi joutunut henkilö voi laittaa eston uudelleen päälle?

3 RATKAISU

3.1 Oikeudellisen arvioinnin lähtökohtia

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa.

Hallintolain 23 §:n 1 momentin mukaan asia on käsiteltävä ilman aiheetonta viivytystä.

Väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun 75 §:n 1 momentin mukaan ennen tietojen tallettamista väestötietojärjestelmään rekisterinpitäjän on varmistuttava tietojen ilmoittajasta, tämän oikeudesta ilmoituksen tekemiseen ja ilmoituksen muusta luotettavuudesta. Rekisterinpitäjän on talletettava tiedot väestötietojärjestelmään ilman aiheetonta viivytystä.

Perusteluissa todetun mukaan pääsääntöisesti järjestelmän tietojen ylläpidon tulisi tapahtua reaaliaikaisesti. Koska tämä ei kuitenkaan ole käytännössä aina mahdollista, tulisi tiedot tallettaa väestötietojärjestelmään viimeistään sellaisessa säännöllisessä järjestelmän ylläpitoajossa, joka tapahtuisi välittömästi sen jälkeen, kun tiedot olisivat saapuneet järjestelmän ylläpitorajapintaan. (HE 89/2008 vp, s. 91 koskien lain 26 §:n 2 momenttia, joka siirrettiin lainmuutoksella 2016/670 lain 75 §:n 1 momentiksi, HE 78/2021 vp, s. 29.)

Kotikuntalain 9 §:n 1 momentin mukaan, kun 7 a §:ssä¹ tarkoitettu ilmoitus on tullut Digi- ja väestötietovirastolle, sen on ilman aiheetonta viivytystä ilmoituksen vastaanottamisesta tehtävä väestötietojärjestelmään ilmoituksen mukainen merkintä kotikunnasta ja siellä olevasta asuinpaikasta, tilapäisestä asuinpaikasta taikka merkittävä Suomen kansalaiselle väestökirjanpitokunta ulkomaille tapahtuneen vakinaisen muuton perusteella.

Säännöksen perusteluissa (HE 78/2016 vp, s. 22) todettiin, että tuolloin voimassa olleen säännöksen mukaan maistraatin oli tehtävä merkintä kolmen arkipäivän kuluessa. Hallituksen esityksessä ehdotettiin, että säännös muutetaan vastaamaan väestötietolaissa säädettyä, eli merkinnän tekemistä ”ilman aiheetonta viivytystä”. Perustelujen mukaan säännöksellä ei ole tarkoitus pidentää olennaisesti aikaa, jonka kuluessa merkintä on tehtävä, mutta samalla kun säännös yhtenäistetään väestötietolain säännöksen kanssa, mahdollistetaan maistraatin hieman aiempaa joustavampi mahdollisuus käsitellä ilmoituksia esimerkiksi ilmoitusten ruuhkaantumistilanteissa. Hallituksen esityksestä annetussa hallintovaliokunnan mietinnössä (HaVM 12/2016 vp, s. 5) todettiin, että ehdotetussa säännöksessä ei siis enää olisi ehdotonta määräaika merkinnän tekemiseen ja että muuttoilmoitusten käsittely maistraateissa pyritään hoitamaan valiokunnalle esitetyn selvityksen mukaan mahdollisimman nopeasti muuttoilmoituksen saapumisesta. Edelleen mietinnössä todetaan, että määräajan joustavoittaminen mahdollistaa ruuhkaantuneinkin aikoina ilmoitusten huolellisen käsittelyn, mutta että ehdotettu muuttoilu kuitenkin osoittaa muuttoilmoitusten käsittelyn joutuisuuden vaatimuksen.

¹ Säännöksessä tarkoitettu 7 a §:ssä säädetään muutto- ja maastamuuttoilmoituksesta. Sen 1 momentin mukaan muuttoilmoituksen voi tehdä kirjallisesti, sähköisen viestinnän avulla tai asiakaskäynnin yhteydessä suullisesti. Ilmoitus maahanmuutosta ja maastamuutosta on tehtävä kirjallisesti tai sähköisen viestinnän avulla.

Kotikuntalain 9 a §:n 3 momentin mukaan muuttoilmoituksen johdosta tarvittavat merkinnät väestötietojärjestelmään voidaan tehdä suoraan ilmoituksen perusteella, jos ilmoitus koskee muuttoa asuinpaikasta toiseen samassa kunnassa. Edellytyksenä on kuitenkin, että merkintä voidaan tehdä ilman lisäselvityksiä ja tietojen virheetön rekisteröityminen voidaan varmistaa teknisin tarkastuksin.

Apulaisoikeusasiamies Maija Sakslin on arvioinut Digi- ja väestötietoviraston käsittelyaikoja 29.12.2023 antamassaan ratkaisussa ([EOAK/5001/2022](#)). Tämä omana aloitteena tutkittavaksi otettu asia keskittyi lähinnä niiden Digi- ja väestötietoviraston tehtävien ja tehtäväalueiden tarkasteluun, jotka olivat nousseet etenkin oikeusasiamiehelle tehtyjen kanteluiden tiimoilta esiin. Yksi tällaisista asiaryhmistä oli muuttoilmoitusten käsittelyajat. Yleisesti apulaisoikeusasiamies lausui ratkaisussa muun muassa seuraavaa:

”Digi- ja väestötietoviraston tehtävänä on muun muassa eri elämäntapahtumien vahvistaminen ja väestötietojen ylläpito. Elämäntapahtumien vahvistamisella ja niiden väestötietojärjestelmään rekisteröimisellä on usein varsin keskeinen merkitys henkilön oikeuksiin ja velvollisuuksiin ja siten viivytyksettömän käsittelyn vaatimuksen toteutuminen niin kyseisen elämäntapahtuman vahvistamisen edellyttämän hallintopäätöksen tekemisessä kuin myös kyseisen tiedon väestötietojärjestelmään tallentamisessa on yksilön oikeusturvan toteutumisen kannalta varsin merkittävässä asemassa. Paitsi yksittäisen henkilön oikeuksien ja velvollisuuksien kannalta arvioiden, käsittelyn viivytyksettömyys on tässä tärkeää myös yleisemmin yhtenä maamme perusrekisterinä toimivan rekisterin, väestötietojärjestelmän tietojen ajantasaisuuden ja luotettavuuden takaamiseksi.”

3.2 Käsittelyaika kantelijan asiassa

Digi- ja väestötietoviraston selvityksen mukaan kantelijan muuttoilmoitus, jossa muuttopäiväksi oli ilmoitettu 5.6.2025, on saapunut virastolle 31.5.2025. Muuttoilmoitus on käsitelty 24.7.2025, jolloin myös uusi osoite on talletettu väestötietojärjestelmään. Muuttopäivästä laskettuna käsittelyaika on ollut seitsemän viikkoa.

Selvityksen mukaan kantelijalla on ollut muuttoilmoitusta tehtäessä muuttoilmoituksen esto päällä. Tämän vuoksi ilmoitusta ei ole voitu ratkaista kotikuntalain 9 a §:n 3 momentin nojalla automaattisesti, vaan ilmoitus on lajiteltu manuaalisesti käsiteltävien ilmoitusten työjonoon. Selvityksessä ei ole selostettu kantelijan muuttoilmoituksen käsittelyvaiheita tarkemmin.

Totean, että ilmeisestikin kantelijan ilmoituksen käsittelyaikaan on vaikuttanut virastossa manuaalisesti käsiteltävien muuttoilmoitusten yleinen käsittelytilanne. Viraston selvityksen mukaan manuaalisesti käsiteltävät ilmoitukset odottivat käsittelyyn ottoa selvityksen antamishetkellä (31.10.2025) noin kuusi viikkoa.

Selvityksen mukaan vuonna 2025 virastossa oli meneillään järjestelmäkehitys. Muuttoilmoitusten osalta uuden käsittelyjärjestelmän käyttöönotto oli tapahtunut kesäkuussa. Viraston selvityksessä ilmoittaman mukaan tämä laaja käyttöönotto oli hidastanut väliaikaisesti asioiden käsittelyä, sillä järjestelmäkehitys oli ollut kesken ja uutta ja vanhaa järjestelmää oli käytetty rinnakkain. Rinnakkaiskäyttö ja henkilöstön koulutus uuden järjestelmän käyttöön olivat vieneet tilapäisesti resursseja. Muuttoilmoitusten keskimääräinen käsittelyviive oli vuoden 2025 kesän jälkeen ollut tavanomaista pidempi.

Laillisuusvalvontakäytännössä on vakiintuneesti katsottu, ettei viranomaisen voi ruuhkautuneen työtilanteen, resurssipulan tai esimerkiksi töiden organisointiin liittyvien ongelmien vuoksi jättää huolehtimatta laissa säädetyistä velvoitteistaan. Lähtökohtaisesti hyväksyttävänä syynä käsittelyn viivästymiselle ei ole pidetty voimavarojen vähäisyyttä, vaan on todettu, että viranomaisen tulee tehokkaalla työnjohdolla, työnteon organisoinnilla ja toimintatapojen kehittämällä sekä muilla käytettävissään olevilla työnkulkua parantavilla keinoilla vaikuttaa käsittelyaikojen pitämiseen kohtuullisena. Mainitut keinot eivät kuitenkaan aina välttämättä riitä, jolloin kysymys saattaa olla lainsäädännön viranomaisten toiminnalle asettamien vaatimusten ja viranomaisten käyttöön osoitettujen resurssien epäsuhdasta.

Kantelijan muuttoilmoituksen käsittely on kestänyt seitsemän viikkoa. Käsittelyaika on huomattavan pitkä, ja se on myös pidempi kuin Digi- ja väestötietoviraston selvityksessä kerrotut keskimääräiset käsittelyajat manuaalisesti käsiteltävissä asioissa kesä- ja heinäkuussa 2025 (niissä ”Rek.viive keskiarvo” on ollut 18,6 ja 28,9). Käsittelyaika on myös huomattavasti pidempi kuin muuttoilmoitusten käsittelyajat olivat edellä kerrotun Digi- ja väestötietoviraston käsittelyaikoja koskeneen oman aloitteen (EOAK/5001/2022) aikana. Käytettävissä olleiden tietojen perusteella keskimääräiset käsittelyajat olivat tuolloin selvitettyinä aikoina olleet enimmillään 22 päivää.

Korostan, että ajantasainen osoite- ja kotikuntatieto on tärkeää ja sillä on merkitystä myös joidenkin perusoikeuksien toteutumiselle. Tämä asettaa korkeat vaatimukset muuttoilmoitusten käsittelyn viivytyksettömyydelle.

Pidän kantelijan ilmoituksen käsittelyyn kulunutta aikaa aivan liian pitkänä. Käsittelyajan pituuteen ei myöskään ole esitetty laillisuusvalvonnan näkökulmasta hyväksyttäviä syitä. Kantelijan muuttoilmoitusta ei siten ole käsitelty laissa edellytetyksi ilman aiheetonta viivytystä.

3.3 Muuttoilmoitusten käsittelyajat ja niiden kehityssuunta

Digi- ja väestötietoviraston selvityksessä on siitä tarkemmin ilmenevästi selvitetty muuttoilmoitusten käsittelyaikoja 2024–2025. Selvityksen mukaan edellä kohdassa 3.2 kerrottu järjestelmäkehitys tulee tulevaisuudessa sujuvoittamaan ja nopeuttamaan muuttoilmoitusten käsittelyä. Selvityksen perusteella uusi järjestelmä on kokonaisuudessaan käytössä kesäkuussa 2026, jolloin on mahdollista myös luopua vanhasta käsittelyjärjestelmästä. Lisäksi sesonkiaikojen ruuhkia pyritään tasaamaan hyödyntämällä Digi- ja väestötietoviraston henkilöresursseja laajemmin.²

Totean, että Digi- ja väestötietoviraston [verkkosivuilla](#) ilmoitettujen käsittelyaikatietojen mukaan keskimääräinen käsittelyaika muuttoilmoituksissa, joita ei voida käsitellä automaattisesti on kolme viikkoa (1.6.2026 päivitetty tiedot).

Katson, ettei minulla ole ainakaan tässä vaiheessa aihetta ryhtyä laajemmin selvittämään muuttoilmoitusten käsittelyaikoja.

3.4 Muuttoilmoituksen esto

Digi- ja väestötietoviraston selvityksen perusteella katson, että tältä osin asiassa ei ole ilmennyt aihetta laillisuusvalvonnallisiin toimenpiteisiin.

4 TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdassa 3.2 esittämäni käsityksen Digi- ja väestötietoviraston lainvastaisesta menettelystä viraston tietoon lähettämällä sille jäljennöksen tästä päätöksestäni.

² Totean, että valtiovarainministeriö on edellä selostettuun asiaan EOAK/5001/2022 liittyvässä ilmoituksessa 14.6.2024 apulaisoikeusasiamiehelle muun muassa ilmoittanut, että järjestelmäkehityksen edetessä käsittelyaikojen ennustetaan lyhenevän, mutta että sitä ennen ne voivat ruuhkahuipuissa tilapäisesti pidentyä. Edelleen ilmoituksessa kerrotaan, että muuttojen käsittelyjärjestelmän uudistaminen oli käynnistynyt OIVA-hankkeessa vuonna 2024, ja sen odotetaan vuosien 2025 ja 2026 aikana tehostavan muuttoilmoitusten käsittelyä merkittävästi.